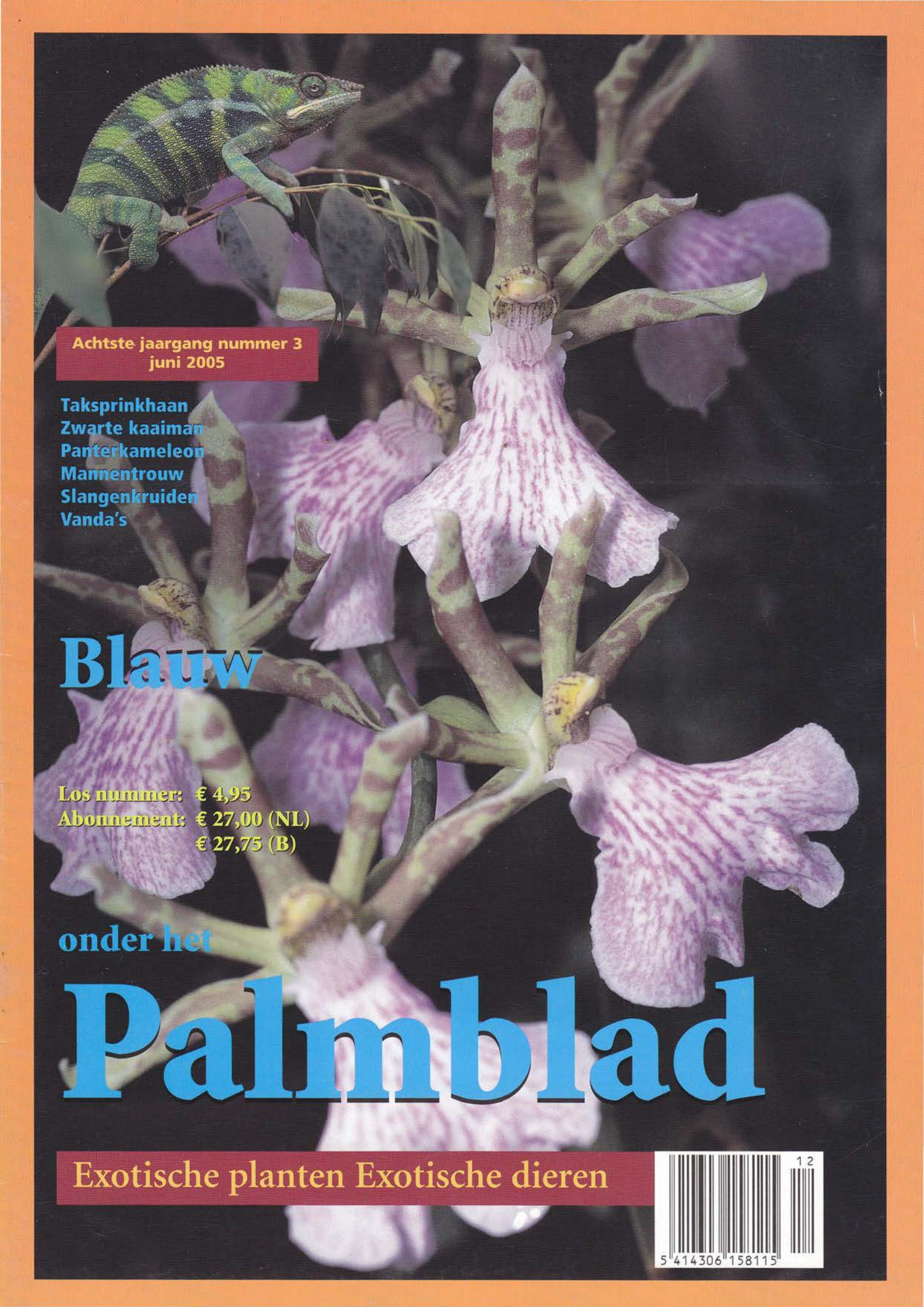

Achtste jaargang nummer 3
juni 2005

Taksprinkhaan
Zwarte kaaiman
Panterkameleon
Mannentrouw
Slangenkruiden
Vanda's

Blauw

Los nummer: € 4,95
Abonnement: € 27,00 (NL)
€ 27,75 (B)

onder het

Palmblad

Exotische planten Exotische dieren

Gemengd blauw

Door Erik Wevers

Blauw is mijn lievelingskleur. Als hovenier gebruik ik graag blauw in de tuin, maar echt 'vergeet-mij-nietjes'-blauw is moeilijk te combineren. Het is zo 'af' en intens, dat het van dichtbij te veel overheerst en van veraf zie je er haast niets van. Dat is erg lastig in een plantenborder.

Zet ook maar eens een paar verschillend blauw gekleurde ridder-sporen naast elkaar. De meest intens blauw gekleurde overheerst alles en laat de andere er minder mooi uitzien. Blauw in de tuin -echt blauw niet 'lavendelblauw'- vraagt om wat grijs en veel groen om een en ander te 'blussen'.

Er bestaat zelfs een Nederlands boek over het onderwerp 'Rob Leopold en Rietke Verel: 'Blauwe bloemen' 1990 Terra Zutphen ISBN 90 6255 4296'. Zeer de moeite waard als u geïnteresseerd bent. Een spreuk daaruit wil ik u niet onthouden: „Waar het dak van de wereld de hemel raakt, zijn de bloemen blauw”. Een spreuk uit Tibet, die er op wijst dat juist in het hooggebergte veel blauwe bloemen groeien. Zou dat door de ultravioletstraling komen?

Echt blauw

Echt blauw zie je in de plantenwereld weinig; vaak is het lilablauw of paarsig. Echt hemelsblauw, vergeetmenietjesblauw vind je bij gebergte-

planten als *Delphinium*, gentianen of *Meconopsis*. Prachtige planten, maar niet echt wat je noemt exotisch.

Er schijnen ook blauwe orchideeën te bestaan, maar degene, die ik gezien heb, waren allemaal meer paarsblauw. Dan springen er voor mij twee exotische planten uit, die echt blauw zijn, voor iedereen te verkrijgen en ook goed te verzorgen. De eerste is het geslacht *Agapanthus*, verkrijgbaar in vele tinten wit en blauw. De meest bijzondere heeft een kleur blauw, die bijna tegen zwart aanloopt, zo donker: *Agapanthus inapertus pendulus*, 'Graskop'.

Het meest exotische blauw komt echter van de uit Mexico afkomstige, niet winterharde *Salvia patens*, waarvan het ras (of de soort, daar is niet iedereen het over eens) Guanajuato met acht centimeter grote bloemen 'ongetwijfeld een van de kampioenen van het geslacht met grote kobaltblauwe bloemen die door bijna geen enkele bloem in kleur worden overtroffen' is. Dit schreef dr. James Compton, een

vooraanstaand deskundige op het terrein van *Salvia*'s uit Mexico. Ook de beroemde tuinier en schrijver William Robinson onderstreepte het: „Een schitterende blauwe *salvia*, door geen enkele bloem in kleur overtroffen en door weinige geëvenaard.” U hoort het, een echte 'hebbe!' plant en met een beetje zoeken ook wel te verkrijgen. Er bestaan verschillende rassen: 'Cambridge blue' is meer hemelsblauw van kleur en 'Oxford blue' is meer donkerblauw. De plant vormt net als een dahlia knolletjes, die droog, donker en vorstvrij moeten overwinteren en dan 's zomers vanaf mei als kuipplant buiten kunnen staan. In een normale goede potgrond, regelmatig water geven, niet te veel bemesten maar wel uitgebloeide stengels weghalen anders vormt hij zaad in plaats van nieuwe bloemen. *Salvia patens* wordt ongeveer zeventig centimeter hoog. Guanajuato kan, als de knolletjes ouder en dikker worden, bij een goede verzorging wel anderhalve meter hoog worden. Het blad is saai en stinkt een beetje, maar de

Meconopsis grandis

bloemen zijn altijd een 'eyecatcher'. Als u in Limburg of in het westen van het land woont en soms ook in het oosten kan op een erg beschut en vooral droog plekje de plant ook buiten overleven. Hij loopt dan wel pas erg laat uit. Pas op, slakken houder ook erg van deze salvia, maar op een andere manier dan wij.

okopipi

Om nog een ander natuurmens te mogen citeren: de beroemde Duitse kweker en filosoof Karl Foerster had zo zijn eigen manier om over planten en dieren te praten: „Das Leben ohne die Natur ist einen Irrtum.“ Vrij vertaald: het leven zonder de natuur is een vergissing. Er zijn nog andere levende juwelen, die me, door hun blauwe glans op veren en poten iedere dag een andere spreuk daadwerkelijk laten meebeleven: 'Genieten van de natuur is een van de grootste schatten van het leven'.

Toen ik vijftientig jaar geleden hoorde over een blauwe pijlgifkikker dacht ik bij mezelf: „Dat zal wel.“ Ik kon mij in de verste verte niet voorstellen, dat er een kikker zou zijn, die blauw gekleurd is en al helemaal niet het blauw dat de kikker in werkelijkheid is. Toen ik ze voor de eerste keer in werkelijkheid zag, geloofde ik mijn ogen niet. Ik reageerde net zoals de meeste mensen, die ze in mijn terrarium voor het eerst onder ogen krijgen. Die denken, dat ze niet echt zijn of opgeschilderd. Ik was en ben nog steeds gefascineerd door *Dendrobates azureus*, in Suriname bij de Indianen ook wel bekend als Okopipi, de blauwe kikker.

Daar zitten ze dan, meestal vooraan in het terrarium, als dikke kleine boedhabeeldjes met een wat ongeduldige uitdrukking op hun snuit. „Komen er nog fruitvliegen, of..?“ Ideaal toch, een lievelingsdier, in je lievelingskleur en dan ook nog eens niet bang om zich te laten zien? Het heeft heel wat voeten in de aarde

gehad sinds de ontdekking in 1968 tot nu om ze in terraria goed te kunnen verzorgen en kweken. De blauwe gifkikker werd voor het eerst gevonden in september 1968 en voor het eerst beschreven in 1969 door onze landgenoot M.S. Hoogmoed op basis van 39 exemplaren. De eerste beschrijving is in de Zoölogische Mededelingen van het Rijksmuseum der Natuurlijke Historie in Leiden van 29 december 1969. Bij deze wetenschappelijke beschrijving staan enkele zwart-witfoto's. In Leiden bewaart men die 'voor het eerst-gevangen' blauwe kikkers. Ik heb de dieren jaren geleden mogen aanschouwen. Samen met andere dieren werden ze bewaard achter gepantserde deuren in een pot op sterk water. De kleur blauw was verte zoeken. Die was inmiddels verkleurd naar grijs. Voor liefhebbers heeft het artikel van Hoogmoed verder weinig waarde.

In februari 1970 neemt Hoogmoed van een bezoek aan de Sipaliwinisavanne een tiental dieren mee. Dan volgt in 1971, in aflevering 8 van de 41e jaargang van 'het Aquarium' een reeks van artikelen over *Dendrobates azureus* en andere gifkikkers van de hand van de heer Polder. In die artikelen was veel meer informatie voor terrariumhouders te vinden. In de jaren daarop volgen nog veel meer artikelen in allerlei aquarium en terrariumtijdschriften, die veel informatie verschaffen, maar vooral ook elkaar steeds weer overschrijven. Dus: veel van hetzelfde en telkens weer refereren aan het artikel van Hoogmoed, waar je dus als liefhebber niet zo veel aan hebt.

kweek

Maar, het gaat goed met *D. azureus* in gevangenschap. In 1969 gaat het over enkele dode dieren. In 1970 gaan de eerste levende die naar Polder. In 1971 is er de eerste moeilijke start met het kweken van deze

Salvia patens

Salvia langs de berm van de weg bij Gualaquiza, Ecuador (circa 2000 meter)
foto: P Mudde

Blauwe gifkikker *Dendrobates azureus*

dieren. Eind jaren zeventig en begin jaren tachtig komen er nog enkele dieren naar Europa. In 1981 brengt een groep liefhebbers uit de Sipaliwini een groepje dieren mee en in 1982 kweekt M. Kneller met deze dieren. In Nederland komen er jonge kikkers bij T. de Liefde. Van die nakweek kreeg ik in 1983 enkele dieren. De nakomelingen van de dieren van Kneller en De Liefde vormen de smalle basis voor de terrariumpopulatie van *D. azureus* in de tachtiger jaren. Dat is het begin van een wat betere kweek en uitgebreidere kweek met deze blauwe juwelen. Steeds minder wordt er met slechte dieren gekweekt en worden de bloedlijnen van de dieren steeds beter. Halverwege de jaren tachtig gaat het echt goed, als via Dendrobatidae Nederland *D. azu-*

reus bloedlijnen geruild kunnen worden met dieren van een dieren-tuin in de VS. Ook stelt een dieren-tuin in Nederland enkele in beslag genomen dieren ter beschikking voor kweekresultaten. Zo ontstaat er een mix van wildvangdieren uit de VS en Nederland, 'Polderdieren' en van alles en nog wat uit Nederland en Duitsland. Het resultaat is nu, dat er wereldwijd voldoende *Dendrobates azureus* in gevangenschap leven en het niet nodig is ooit nog dieren uit de natuur te halen. Mocht het nodig zijn, kunnen er zelfs dieren in de natuur worden uitgezet. Ik denk, dat *D. azureus* ook over vele jaren nog steeds een geliefde terrarium-bewoner zal zijn. Aan zijn kleur zal het niet liggen.

lezen

Voor de volledigheid, als je van je *D. azureus* houdt, dan hoort het aprilnummer van 1999 van 'onder het Palmblad' er natuurlijk bij. Er is anno nu zelfs een heel (Duits) terrariumboekje over hen verschenen van de hand van Thomas Eisenberg, helemaal gewijd aan deze soort. Er staat veel algemene informatie in, maar het is erg nuttig. Het nummer van 'Dendrobatidae Nederland' van maart 2004 bevat het eerste verhaal van Ron Gagliardo van mensen, die echt in het leefgebied van *D. azureus* zijn

geweest en daar nuttige informatie hebben verzameld.

paradijstangara

Bij vogels is de kleur blauw minder zeldzaam. Een kleine greep uit wat gevederde vrienden. Blauw is een fascinerende kleur en het is niet gek dat blauw en de toevoeging 'paradijselijk' vaak samengaan.

De paradijstangara, *Tangara chilensis* komt voor in een groot gedeelte van Zuid Amerika. Ondanks zijn wetenschappelijke naam komt hij niet voor in Chili. De paradijstangara komt al in onze volières voor vanaf de jaren zeventig, maar is desondanks een weinig gehouden en gekweekte vogelsoort. Dat komt niet, omdat de soort zeldzaam is in de natuur, maar hij is wel moeilijk te vangen. Bij een importzending van 800 tangara's van allerlei soort is het aandeel paradijstangara's ongeveer een stuk of tien. Daarbij komt nog, dat het geslachtsonderscheid tussen mannen en popjes niet te zien is en aangezien men door de hoge aanschafprijs er meestal maar twee koopt, is de kans, dat er mee gekweekt wordt, erg klein. In heel Nederland is dat ongeveer een keer of vijf gebeurd, terwijl de vogels toch zeker niet moeilijk te houden zijn. Ze eten alles; bij mij krijgen ze een goed universeel voer, veel buffalowormpjes, veel fruit en een goede nectar-

Roodpootsuikervogel

Geelpootsuikervogel

melk en dat alles elke dag vers. Veel vlieg ruimte is belangrijk en ze zijn gek op water. Bij mij zitten ze elke dag een aantal keren in de waterval en als ze dan ook nog droog en een beetje uit de wind kunnen zitten, is het helemaal feest. Bij heel erge kou moeten ze een vorstvrij nachthok hebben en als ze geacclimatiseerd zijn, kunnen ze heel veel hebben. Zo zitten ze bij mij bij minus 12 graden gewoon buiten. Daar ondervinden ze totaal geen hinder van. Ze kunnen wel naar binnen natuurlijk. Er bestaan verschillende ondersoorten, die iets in grootte variëren en het geel/oranje/rood op hun rug verschilt iets van kleur. Dat is bij mijn vogels bij elk individu weer anders. Als deze vogeltjes in mijn volière heen en weer vliegen en de zon op hun verenpakje schijnt, springen als het ware de vonken er af. Met recht paradijselijk.

suikervogels

Voor meer blauw uit het vogelrijk kunnen we goed terecht bij de grote familie van de Tangara's. Daartoe behoren ook de echt exotisch en tropisch uitziende suikervogels. Daaronder de in het volièremilieu bekende Roodpootsuikervogeltje, *Cyanerpes cyaneus* en het geelpootsuikervogeltje, *Cyanerpes caeruleus*. Beide komen voor in tropisch Zuid Amerika.

De roodpoot is, mits geacclimatiseerd, beter bestand tegen ons weer. Deze twee soorten samen houden is geen goed idee: de roodpootmannen maken de geelpootmannen zonder meer af. Beter dus de roodpoot in een buitenvolière met een verwarmd nachthok en de geelpoot in een tropische kas. De geelpoot wordt het meest gehouden, omdat de mannen het hele jaar door op kleur blijven. De roodpoten hebben een eclipskleed en zien er in dat deel van het jaar dus bijna net zo uit als de vrouwtjes: wat groenig/bruinig dus Ik vind vooral bij een goed op kleur zijnde roodpoot het mooi-

ste dat bijna lichtgevend blauwe kruintje op zijn kop. Ze leven allebei van een goede nectardrank, veel kleine insecten zoals fruitvliegen, muggen en buffalowormpjes en af en toe eten ze wat fijn universeelvoer en klein fruit, vooral kleine besjes. In de loop der jaren is er af en toe mee gekweekt, maar niet echt regelmatig. Ik zie vooral dieren, die het goed doen, lang leven, maar voortplanten ho maar. Toch ga ik het dit jaar weer proberen met mijn roodpootjes.

irenebulbul

Het meest iriserende blauw is wel dat van het verenpak van de Irenebulbul, *Irena puella*. Geen echte Bulbul, maar hoogstwaarschijnlijk behorende tot de familie der wielewalen. De vogel is afkomstig uit India, Zuidoost Azië, Sumatra en Borneo en wordt ook in die landen geroemd om zijn prachtige verenkleed. Tevens houdt men ze daar als zijnde goede fluiters. Ze maken een hard en simpel fluitend riedeltje, dat zowel door de mannetjes als door de vrouwtjes wordt geproduceerd en dat zeer aangenaam in het gehoor ligt. Ik vind het geluid wel te hard voor in huis en de vogel is ook veel te groot om in een kooi gehouden te worden. Het is onder liefhebbers van insecten en vruchtenetende vogels een bekende volièrevogel. Tevens kunnen ze mits weer goed geacclimatiseerd en redelijk beschut onder gebracht goed tegen ons klimaat. Het zijn makkelijke kostgangers. Ze eten alles, een goed universeelvoer, veel levend voer, ze zijn gek op nectardrank en fruit in allerlei soorten. Vooral op blauwe druiven - zou het aan de naam liggen? - zijn ze verzot. Het zijn zeer goede vliegers. Dat is goed te zien aan de bouw van de vleugels, spits dus. Ze horen daarom ook ruim te worden ondergebracht. In mijn volière van 16 bij 8 meter en drie meter hoog schieten ze soms als kleine F-16's door de beplanting

Irenebulbul

en vliegen dan soms zo rakelings langs je hoofd, dat je de luchtverplaatsing kunt voelen. Het baltsgedrag van deze vogels is ook erg boeiend met veel gezang en imponeergedrag. Door wiegend heen en weer te dansen op een tak, waarbij het mannetje zijn prachtige vleugels uitslaat, zodat het vrouwtje hem in al zijn pracht kan bewonderen. Met dit baltsgedrag vertonen ze enige overeenkomst met dat van paradijsvogels. Ze lijken volledig in trance te zijn, de bewegingen doen erg onnatuurlijk aan, bijna mechanisch. Heel apart om te zien. Het kweken gebeurt helaas nog maar op erg kleine schaal en ook nu weer, geen echt moeilijke vogel om te houden, maar kweken is weer een ander verhaal. Er is voor ons liefhebbers van exotische planten en dieren nog heel wat te onderzoeken en nog veel werk te verzetten.

Paradijs tangara

